

Mariëtte Haveman

—

De vrouwenvanger

Roman

Cossee
Amsterdam

Voor Geerten

© 2010 Mariëtte Haveman
en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam
Omslagillustratie © Doug Menuetz / getty images
Boekomslag Marry van Baar
Foto auteur Jeroen Stumpel
Typografie binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam
Druk HooibergHaasbeek, Meppel

ISBN 978 90 5936 747 0 | NUR 301

Drie maanden later waren ze er weer. Zonder kind dit keer. Ik vroeg me af wat ze met het meisje hadden gedaan. In gedachten zag ik haar ergens uit het raam kijken, in het donker, wachtend tot haar ouders weer thuis waren.

De hele avond zaten ze met mijn ouders te praten in de salon, vanuit mijn kamer boven hoorde ik hun stemmen: het lage bronzen geluid van Markus dat je voelde voor je het verstond, het zachte brommende van mijn vader, de hogere stemmen van mijn moeder en Anna, en af en toe een lach.

Achter mijn bureautje zat ik te tekenen. Om te verstaan wat ze zeiden zou ik naar de fluistergang moeten, waar het koud was. Maar ik ging daar nooit naartoe om af te luisteren. Ik was daar soms, en hoorde dan dingen, in die volgorde. Nu was ik er niet.

Glazen rinkelden, de rook van mijn vaders sigaar kroop door de naden van het plafond mijn slaapkamer in, en toen ze eindelijk weer vertrokken begreep ik dat er serieuze veranderingen op komst waren.

De vrachtwagen zakte een eindje achteruit, terug naar waar hij vandaan kwam.

Een van de mannen stond ervoor met zijn armen te zwaaien. De ander, onzichtbaar achter de zwarte voorruit, draaide het bakbeest heen en weer tot het muurvast zat tussen de twee mosterdkleurige pilaren bij de ingang van ons voorplein. Een moment van volledige stilstand volgde: de vrachtwagen, ingeklemd tussen de pilaren, de man voor de wagen, zijn handen opgeheven in de lucht, wij drieën, toekijkend op het bordes. Zelfs de kauwen hielden zich koest. Toen begon het opnieuw.

Nauwkeurig hielden wij de millimeters speling tussen de vrachtwagen en de pilaren links en rechts in het oog, alsof we met onze verzamelde wilskracht ervoor konden zorgen dat die millimeters ongemoeid bleven. Het was alsof de kolos zich naar binnen groef. Met een piepende zucht van de luchtdrukremmen schoof hij als een groot, ongezond dier tussen de zuilen door en strekte zich in zijn volle omvang over het voorplein uit. De banden trokken geulen in het gras, want de oprijlaan maakte een cirkel en de wagen was te groot om de bocht goed te nemen.

Het was gelukt.

Als eerste herinner ik me de schoenen van Markus: laarzen van suède met stukken glad leer langs de naden, dikke zolen, berekend op zwaar werk. Op die laarzen knerpte hij over het grind, regelrecht naar mijn vader: hand uitgestoken, sterke lach. Hij was een knappe, gezonde man, dat zag zelfs iemand als mijn vader die normaal volkomen blind was voor uiterlijkheden. Je kon zien dat hij een beetje onder de indruk was, net als ik. Hij zette een stapje achteruit, stak toen zijn hand uit en zei, ernstig en formeel: welkom.

Maar meer nog dan de laarzen staat mij de rand van scha-

penbont aan de onderkant van Markus' jas nog voor ogen. Die was zacht en te warm voor de tijd van het jaar. Er sloeg ook een geur van af, bitter en zoetig zoals de geur van dieren. De jas van een pooljager. Zulke kleren droegen wij nooit. Mijn vader droeg altijd het jasje dat hij 's ochtends toevallig was tegengekomen. Hij had er een paar, allemaal oud en bruin. Mijn moeder gaf wel om haar uiterlijk. Zij zag er altijd leuk uit vond ik: kleurig en vrolijk, zelfs wanneer ze op haar rubberlaarzen door het hoge gras stapte met een tuinschaar voor zich uit en met een gezicht waaraan viel af te lezen dat ze weers van plan was definitief af te rekenen met de bramen. Soms zong ze daarbij een min of meer toepasselijk lied. Apárt, zeiden andere mensen over haar. Al vroeg wist ik dat dat een woord was met twee kanten. Ondertussen was zij degene die de orde bewaarde tussen mijn kleurpotloden en de almaar aangroeiende stapels papier van mijn vader. Maar een strijklank hadden wij niet. Kleren kwamen bij ons overal vandaan en ze mochten mee blijven doen zo lang het nog ging.

Na Markus kwamen smalle voeten in fijne bruinleren sandalen zijwaarts het trapje van de cabine af, effen kleren met nauwelijks een kreuk erin, en daarboven, nadat ze zich heel aarzelend omdraaide, Anna's glanzende gezicht met de uitdrukking die het meestal had, zoals ik later ontdekte: een beetje zorgelijk, met een rimpel tussen haar wenkbrauwen, alsof het leven haar voor vragen plaatste waar zij het antwoord nog niet op had gevonden.

Ten slotte kwam het kind de vrachtwagen uit, plof, op het grind: bruine benen, witte sokken boven stevige schoenen met rode veters. Daar stond hij, ogen strak op mij gericht. Nu pas zag ik dat hij geen meisje was maar een jongen. Zijn lange krulhaar had me in verwarring gebracht, maar aan zijn kleine gestalte in korte broek en beige T-shirt zag ik nu dat hij een soort mini-uitvoering van zijn vader was. Op zijn rug hing een verschoten rugzak. Een van de draagriemen bungelde los

over zijn schouder maar dat leek hem niet te storen. In zijn handen een blauwe houten doos, een sleets ding met krassen op de zijkant. Dat trof me. Ik nam aan dat zijn meest persoonlijke bezittingen daarin zaten. Mijn eigen bezittingen bestonden uit mijn kleurpotloden, mijn stabilo-pen en een verzameling kiezelstenen, afgezien natuurlijk van de boeken in mijn kast. Je bent wat je hebt, ook al is het bijna niks.

Een tijdje stond de jongen boven zijn kist voor zich uit te koekeloeren. Eigenlijk zag hij eruit alsof hij geen benul had van waar hij terecht was gekomen. Zijn ogen bleven gericht op een punt ter hoogte van mijn linkerschouder. Afwezig, dacht ik, tot ik besepte dat hij keek naar de roodgroene salamander op mijn Chinese kimono. Ik had er drie. Vroeger waren ze van mijn oma geweest. Als ik ze oprolde boven de ceintuur, pasten ze precies.

Ik zond een kleine geruststellende glimlach uit, maar kreeg een blik retour die zo leeg was als een omgekeerde verrekijker.

Wat er allemaal uit die vrachtwagen tevoorschijn kwam, half verscholen onder de mottige dekens: stoelen en tafels natuurlijk, kasten, alles waar je een huis mee inricht, en tegelijk zo volkomen anders dan de stoelen, tafels en kasten die wij kenden. Die van ons waren allemaal min of meer oud, niemand die zich ooit afvroeg waarom ze daar stonden of waar ze toe dienden. Deze glansden allemaal, des te opvallender door de muffe container waaruit ze voorzichtig tevoorschijn werden getrokken. Die prachtige meubels, net zo gaaf en blond als hun eigenaren. Over dit meubilair was nagedacht, dat kon je zien. Een voor een, langzaam, werden die dingen ons oude, bruine huis in gedragen, inclusief een kolossale houten ligstoel, overtrokken met een runderhuid die aan weerszijden omlaag hing. Ik moest denken aan een filmpje dat ik op tv had gezien waarop twee zebra's van een schip werden getakeld, eerst omhoog en toen omlaag langs de metershoge, verweerde boeg,

aan kabels, met riemen over hun buik, weerloos op weg naar een nieuwe bestemming.

Maar het eigenaardigste aan deze verhuizing moest nog komen. Dat was zelfs niet het feit dat het hele middendeel van de lading bestond uit iets wat eruitzag als grofvuil: spullen van de Armhoede, zoals de opslagplaats voor oude wasmachines en spiraalmatrassen achter het dorp heette. Planken, biezen maten, rollen vilt, ijzeren buizen en staven, loden pijpen, klemhaken, een bord met schroeven en tangen, slangen met meetapparatuur, een snijbrander en een lasapparaat, een bijl en een kettingzaag, en een flinke hoeveelheid onderdelen van iets wat ooit een functie had gehad of dat nog moest krijgen. Ik vroeg me af hoe al die spullen zich tussen die smetteloze meubels zouden verspreiden, en welke rol hun zou worden toegewezen. Toen begreep ik het: Markus was niet alleen een kunstenaar, maar ook een uitvinder, zoals Floris Raatman. De vergelijking tussen de boomlange Markus en Floris trof me als grappig.

Blij met de nieuwe burens, Lola?

Mijn vader trok de afzakkende glimzijde van mijn kimono recht en drukte me tegen zich aan. Het gebaar had iets troostends, merkte ik tot mijn verbazing, alsof er iets te troosten viel, en ineens voelde ik dat het zo was. Ik leunde met mijn hoofd tegen zijn jasje, mijn oor op de bultige plek van zijn zak.

Al die spullen! Markus stond op de onderste tree van het bordes en keek, wrijvend in zijn handen, hoe de hele boel uit de bak werd getild en op het grind gezet. In zijn lange lichtbruine jas op zijn laarzen tussen die aangroeiende berg gereedschap en onderdelen zag hij eruit als een tevreden koning. Doe maar daarheen. Hij wees naar de poort in de beukenhaag.

Achter elkaar verdwenen de mannen, zwijgend onder hun last, door de groene poort richting moestuin. Daar stond een schuur waar nu alleen een paar harken en schoppen waren geparkeerd. Ik begreep dat daar een werkruimte voor Markus zou komen.

Het laatste en het vreemdste dat uit de diepte van de verhuishagen tevoorschijn kwam waren schilderijen. Doeken zo groot als ramen. Ze waren meer hoog dan breed, en niet gaaf en glad, maar woest, alsof er van alles door die verf heenkolkte: wind en water, aarde en stof en nog iets waar geen woord voor is. Ik keek er goed naar terwijl ook de schilderijen door de verhuizers naar buiten werden gedragen, eindeloos voorzichtig alsof die voorstellingen door de minste beweging verstoord zouden kunnen worden. Drie van de schilderijen gingen ons huis in, via de voordeur. De rest verdween onder de poort. Omdat ze werden gekanteld moest ik mijn hoofd scheefhouden om ze te bekijken. Ze waren opgebouwd uit slierten en spiralen verf, dikke lagen die uit een rode diepte leken te komen, je zou er je hand in willen dopen als je durfde. Die drie schilderijen werden in de zaal gezet, rechtop, hun ruggen tegen de wand, en toen zag ik dat ze genummerd waren. Eerst de naam: Markus, en daarnaast een klein nummertje. Markus 5 en Markus 7 stonden naast elkaar, en daarnaast Markus 4. Naast het getal stond nog iets in snelle schrijffletters die ik niet kon lezen.

Ik keek ernaar en zag hoe de schilderijen de stille, koele ruimte veranderden. De vier volwassenen leken er niets van te merken. Ze praatten heel vrolijk met elkaar, om de haverklap barstte een van hen in lachen uit. Wij, kinderen, deden niet mee. De jongen keek door de ramen naar de eik, de schommel en de bosrand. Zijn mond stond open maar hijzelf stond onwrikbaar op zijn mooie, stevige schoenen. Hij trok zijn schouders naar achteren. Op dat moment drong het tot me door dat dit uitzicht van nu af aan niet meer van mij alleen was. Van nu af aan hadden wij de boomgaard en de moestuin, en zij de vijver en de eik. Zo zou de verdeling zijn.

Ik bekeek hem beter. De jongen die ik voor een meisje had gehouden was donkerblond, net als zijn vader, met grijze ogen onder donkere wenkbrauwen. Zijn haar was lang en krulde.

Kort daarna hoorde ik zijn naam voor het eerst: Boreas. Eerst verstond ik Boris, maar het was Boreas. Een vreemde naam die niet bij hem paste. Zijn ogen waren omfloerst alsof hij geslapen had en nog bezig was wakker te worden. Tussen zijn twee kleine lichtbruine handen hield hij nog steeds de houten doos.

Komen jullie even naar onze kant? Lola en ik hebben een taart gebakken.

Boreas wierp een snelle blik op zijn moeder. Anna keek naar Markus, die met zijn rug naar ons toe stond. Toen glimlachte ze en knikte kort. Markus stond voor het raam, handen op zijn rug. Ik zag dat zijn laarzen afdrukken hadden gemaakt op de houten vloer, een licht modderspoor dat liep van de deur naar de wand waar de schilderijen stonden, en van daar dwars door de zaal naar het raam. Nu stond hij stil naar buiten te kijken. Hij maakte dezelfde beweging met zijn schouders die ik net bij Boreas had gezien, alsof hij zijn rug nog wat rechter en breder maakte. Alsof hij zich probeerde te meten met de eik die achter ons huis stond.

Bij het passeren van de hal zag ik door de boogvormige ramen van de voordeur de achterkant van de verhuiswagen nog net de hoek om draaien en wegglijden onder het bladerdek.

2

In de omgeving werd ons huis het kasteel genoemd en die benaming is altijd blijven hangen, hoewel hij feitelijk niet klopte. Het had geen slotgracht en geen ophaalbrug, geen torentjes of kantelen. Maar het was wel ongebruikelijk groot. Een kast van een huis met een bordes, een koetshuis, een prieel, een moestuin en een boomgaard tussen vier heuvels die mijn ouders aanduiden als de vier windstreken. Daar-

achter begon het wijde landschap met bossen en beken en weitjes dat doorrolde tot in Duitsland.

In dat grote huis leefden wij drieën ons leven: mijn vader, mijn moeder en ik. Mijn vader was leraar natuurkunde op een scholengemeenschap in het dichtstbijzijnde stadje. Mijn moeder werkte als maatschappelijk werkster voor een zorginstelling. Drie middagen per week bezocht zij een vaste lijst van mensen die hulp nodig hadden. Ik ging naar school in het dorp, een kwartiertje fietsen van ons huis. Buiten school- en werkuren waren we meestal samen, maar er waren ook vrienden, zoals Floris Raatman en dominee Haverkoren. Mijn vader schaakte, mijn moeder zong, af en toe organiseerden ze middagen voor vrienden en bekenden, en ik scharrelde zo'n beetje tussen alles door. Aan mijn leven ontbrak niets. Onder mijn voeten was het gras groen, en boven mijn hoofd was de hemel blauw en gevuld met vogels.

Onze wereld, je kon hem vangen in een kristallen bol. Zo is hij bewaard gebleven in mijn geheugen: als iets wat je kunt vasthouden. Je kunt er een doek overheen leggen en hem op zolder zetten maar je kunt er ook jaren later af en toe weer in kijken, zoals ik nu doe. Daar staat het, ons huis. Als de wind eromheen woei, klapperde, piepte en raasde alles. Daarachter het gras dat met het verstrijken van de zomermaanden alle kleuren aannam tot het wuifde als een strijkorkest, aangevoerd door de solitaire eik die, zei men, even oud was als het huis zelf, bijna tweehonderd jaar. Die eik was het stevigste, het onwrikbaarste dat ik kende. Aan de onderste dikke tak, die nog altijd zeker drie meter boven de grond zat, had mijn vader een schommel gehangen. Af en toe ging ik daarop zitten en liet het uitzicht kantelen. Het bos verderop had iets van een sprookjesbos. Er hing een sfeer die ik nooit ergens anders ben tegengekomen. Dat kwam door de hoogte van de beuken die het zonlicht filterden zodat het in bundels van tientallen meters